

Stjepan Brlošić

(Piškorevci, 26. XII. 1918. – Osijek, 29. XI. 2008.)

Dana 29. studenog 2008. u Osijeku je u 90. godini Života preminuo Stjepan Brlošić, akademski kipar, publicist i dugogodišnji direktor Galerije likovnih umjetnosti u Osijeku. Stjepan Brlošić rođen je u Piškorevcima 26. prosinca 1918. godine. Osnovnu je školu završio u rodnom mjestu, a srednju u Đakovu i Zagrebu. Od 1938. studira na kiparskom odjelu zagrebačke Akademije likovnih umjetnosti u klasi Frane Kršinića (modeliranje), Ivana Lozice (obrada kamena), Ive Kerdića (obrada metala), Krste Hegedušića (crtanje akta) i Omera Mujadžića. Studij prekida 1941. godine kada se vraća u Slavoniju i priključuje Narodnooslobodilačkoj borbi. Od te godine je i član Komunističke partije Hrvatske, a najveći dio rata – obnašajući razne partijske dužnosti – provodi u Đakovštini.

Po svršetku rata kratko nastavlja studij u Zagrebu, a završava ga, nakon višegodišnje stanke, 1951. godine na beogradskoj Akademiji likovnih umjetnosti (kod Lojze Dolinara, Sretena Stojanovića i Mihaila S. Petrova). Od 1951. godine živi i radi u Osijeku, isprva kao gimnazijski profesor, a od 1961. je direktor Galerije likovnih umjetnosti. Na toj je dužnosti ostao do umirovljenja 1973. godine. Zahvaljujući plodnoj Brlošićevoj muzejsko-galerijskoj djelatnosti, tih je

godina učinjeno vrlo mnogo, a Galerija je napokon dobila i svoju vlastitu zgradu čija je obnova dovršena 1964. godine i u kojoj se Galerija i danas nalazi. Nezaobilazan je i Brlošićev doprinos restauraciji umjetnina, priređivanju izložbi (primjerice, izložba osječkih slikara 19. stoljeća, retrospektiva Huga Conrada von Hötendorfa, "Umjetnost 18. stoljeća u Slavoniji") te – zajedno s Ljubom Babićem – izradi stalnog postava Galerije. Godine 1962. osnovao je podružnicu Hrvatskog udruženja likovnih umjetnika za Slavoniju.

O Brlošiću i njegovu umjetničkom radu pisali su, između ostalih, Pavle Blažek, Oto Švajcer, Vladimir Maleković, Jelica Ambruš i Zdravko Dvojković, a godine 1996. posvećena mu je i zasebna monografija. Objavljena je u izdanju Galerije likovnih umjetnosti, a predgovor je napisao Zvonko Maković koji je Brlošićev opus, između ostalog, tom prigodom ocijenio sljedećim riječima: "Ostajući vjeran cijelog svog stvaralačkog vijeka načelima tradicije i nadasve prisnog odnosa prema figuri, Stjepan Brlošić je izgradio osobni jezik u kome velike patetične geste i hipotetična originalnost pod svaku cijenu imaju vrijednost nevažne valute. Zaista, ovaj se umjetnik upravo upadljivo klonio aktualnosti koju je shvaćao kao prolaznost, kao trivijalnu pomodnost i opredjeljivao se za trajnija, konvencijama zasićena rješenja. Znao je i osjećao vrlo dobro cijenu svog izbora i ta ga cijena nije nikada pokolebala. On kao da je svoj umjetnički prostor tražio izvan preciznih vremenskih i stilskih koordinata i pronalazio ga najviše u svojoj slobodi koja jedina, i to uvijek, nudi trajniju garanciju."

Na istom je mjestu objavljen i Brlošićev autobiografski tekst naslovljen "O mojem likovnom stvaranju". Objavljene su također i reprodukcije 44 Brlošićeva umjetnička djela, a u katalogu su pobrojana ukupno 222 njegova djela. U prilogu je donijet i popis izložbi na kojima je do 1996. godine izlagao, a riječ je o devet samostalnih (po dva puta Đakovo i Osijek, te Pečuh, Požega, Toronto, Vinkovci, Vukovar) i pedeset i jednoj skupnoj izložbi.

Brlošić je izradio i više reljefa na temu starog Osijeka, a također je i autor više spomenika, mahom posvećenih NOB-u i podignutih u istočnoj Hrvatskoj (Podvinje, Koritna, Piškorevci, Slobodna Vlast, Donji Miholjac, Babina Greda, Soljani, Semeljci i drugdje).

Osim kiparske i muzejsko-galerijske djelatnosti, svakako su spomena vrijedni i Brlošićevi stručni i publicistički radovi. Veći dio potonjih objavio je u svojim umirovljeničkim godinama, a pretežno su ga zaokupljale teme iz prošlosti Đakovštine, osobito razdoblje Drugoga svjetskoga rata. Kao najznačajniji među ovim radovima svakako treba izdvojiti obimnu monografiju *Đakovština u Narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji 1941-1945.* koja je u izdanju Skupštine općine Đakovo objavljena u Đakovu 1986. godine. Ova je knjiga u mnogočemu nalik brojnim sličnim izdanjima koja su tih godina

objavljivana u Hrvatskoj, i u najvećoj je mjeri utemeljena na sjećanjima sudionika NOB-a. Uza sve svoje manjkavosti koje prvenstveno proistječu iz činjenice da autor nije bio povjesničar te da je pisao o zbivanjima kojima je bio izravnim sudionikom, Brlošićeva knjiga do danas ostaje jedini pregled zbivanja na tlu Đakovštine u Drugom svjetskom ratu.

Pored ove knjige, Brlošić je objavio i više manjih radova. Uz težište na radovima s đakovštinskom tematikom, na ovom mjestu donosimo izbor iz njegove bibliografije: “Likovna umjetnost Osijeka na početku XX stoljeća”, *Osječki zbornik*, VIII/1962., 211.-254; “Đakovo i okolica u 1941. godini”, *Ustanak naroda Jugoslavije. Zbornik*, knj. IV, Beograd 1964., 875.-889; “Stare seoske kućne zadruge – Izvori narodnog likovnog stvaranja”, *Đakovački vezovi. Prigodna revija 1974*, Đakovo 1974., 32.-33.; “NOB u Đakovštini od 1941. do 1945. godine”, *Zbornik Đakovštine*, knj. 1, Vinkovci-Zagreb 1976., 351.-386.; “Gradnja kuća u selima Đakovštine”, *Zbornik Đakovštine*, knj. 1, Vinkovci-Zagreb 1976., 387.-430.; “Osnivanje narodnooslobodilačkih odbora na Đakovštini i oblici njihova rada”, *Razvoj narodne vlasti u Slavoniji i Baranji 1941-1945*, Slavonski Brod 1981., 97.-113.; “Kućne zadruge i njihove diobe u Đakovačkim Selcima u 19. stoljeću”, *Osječki zbornik*, 21/1991., 261.-283.; “Zemljišne zajednice u bivšem kotaru Đakovo”, *Osječki zbornik*, 22-23/1997., 263.-274.

Iza Brlošićeve smrti ostao je, također, i velik broj radova u rukopisu. Za potrebe Skupštine općine Đakovo obavio je 1980-ih godina istraživanja i napisao niz tekstova u kojima donosi preglede povijesti đakovštinskih sela, i ti su rukopisi danas pohranjeni u Muzeju Đakovštine. Drugi dio rukopisa je u vlasništvu njegove obitelji, a pretežno je također riječ o temama iz đakovštinske povijesti i etnologije.

Za svoj umjetnički rad Brlošić je, između ostalog, odlikovan Nagradom grada Osijeka 1968. godine te nagradom na VI. bijenalu Slavonaca 1977./78.

Branko Ostajmer